

T Ö R D É R K E R T

"DÍNOM-DÁNOM, VIGALOM..."

Kalendárium

- Február - Jégbontó hava

Zöld mozaik

- A Déli-sark állatvilága

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Mese

- Miért rövid a medve farka?

Egészség-ábécé

- Az egészséges táplálkozás

Tudod-e?

- Busajárás

FEBRUÁR - JÉGBONTÓ HAVA

A **február** (régiesen Februárius, ősi magyar nevén Jégbontó hava) az év második hónapja a Gergely-naptárban, szabályos években 28 napos, szökőévekben pedig 29 napos. Háromszor fordult elő a történelemben február 30-a.

A 18. századi nyelvújítók a februárt az enyheges névre keresztelték át. A népi kalendáriumban böjt előhava (vagy másképpen böjtelő hava) néven szerepel.

A január és a február volt az utolsó két hónap, amit hozzáadtak a római naptárhoz, mivel az ókori rómaiaknál ez a téli időszak eredetileg nem kapott hónapot. Február a nevét Februusról, a megtisztulás római istenéről kapta, illetve a hozzá kapcsolódó Februa ünnepről, amely február 15-én zajlott.

Hagyományosan februárra esik a farsang időszakán belül a legtöbb bál, mulatság, lakoma.

Február másodika Gyertyaszentelő Boldogasszony napja.

Mint az ünnep neve is elárulja, ilyenkor szoktak gyertyát szenteltetni a katolikus falvakban. A hagyományos, magyar paraszti társadalomban a szentelt gyertya a bölcsőtől a koporsóig elkísérte az embereket. A szentelt gyertyát a szőlőben, ládafiában tartották, vagy szalaggal átkötve a falra helyezték. Turán például a belüknél összekötött gyertyákat a szentképre akasztották. Az Ipoly-vidéki falvakban többnyire három gyertyát szenteltettek meg, a kisebbet ézengéskor, viharkor vették elő, a nagyobbak közül az egyiket a nagybeteg vagy a haldokló kezébe adták.

Ugyancsak általánosan elterjedt időjárás- és termésjósló hiedelmek kapcsolódnak ehhez a naphoz. Közismert **a medvével való jóslás**: ha ezen a napon kisüt a Nap, és a medve meglátja az árnyékát, akkor visszamegy, és még negyven napig tart a hideg. Általában úgy vélik, hogy ha február 2-án jó idő van, akkor későn tavaszodik.

Február harmadika Balázs napja. A szent legendája alapján mindenfajta torokbetegség gyógyítójának tartották. E napon volt szokásban az ún. balázsáldás vagy balázsolás, amikor a katolikus pap a gyermek álla alá két gyertyát tesz keresztbe és imát mond. Almát is szenteltek ilyenkor, abban a hitben, hogy a torokfájás ellen alkalmas gyógyszer.

A Dunántúlon, az Ipoly és Nyitra környéki falvakban, a Csalóközben szokás volt a balázsjárás. Maskarába öltözött gyermekcsoportok jártak házról házra. Egyikük Balázs püspököt személyesítette meg – fején papírsüveggel, a többiek papírcsákó volt, oldalukon fakard. Nyársat vittek, hogy a háziak arra tűzhessék a kolbászt és a szalonnát.

A balázsjárás, akárcsak a március 12-i gergelyjárás, a soványpénzű tanítók jövedelem-kiegészítését jelentette, amit gyakran díjlevelükbe is belefoglaltak. A háziaktól kapott szalonnát, babot, zsírt, tojást a gyerekek elvitték a tanítónak, aki azután megvendégelte őket.

A farsang időszaka vízkereszttel (január 6.) kezdődik, és a húsvétvasárnapot megelőző 40 napos böjt kezdetével zárul. A farsangi szokások – többnyire február hónapban – a farsang végére, a farsang farkára összpontosultak, farsangvasárnapra, farsanghétfőre és húshagyókeddre.

Az előkészületek azonban már a farsangvasárnapot megelőző csütörtökön kezdődtek. **Kövércsütörtökön**, másképpen zabálócsütörtökön, Szeged vidékén jó zsíros ételeket főztek és sokat ettek abban a hitben, hogy így bő lesz a termés, és kövérré híznak a disznók. Az Ipoly menti falvakban kövércsütörtökön húst, pogácsát, tepertőt, kolbászt, káposztát ettek. A Mura-vidéki Radamoson dobozú csütörtöknek nevezik a napot, talán a dobozódó szó elhallásából.

Egyházi ünnepek:

február 2.: Gyertyaszentelő Boldogasszony emléknapja
Urunk bemutatásának ünnepe

február 14.: Szent Cirill és Metód emlékezete

Jeles napok:

február 4.: Rákellenes világnap

február 14.: Bálint-nap – Valentin-nap

február 21.: Nemzetközi anyanyelvi nap

február 25.: A kommunizmus áldozatainak emléknapja

A Déli-sark állatvilága

Déli-sarkot, az Antarktisz, elsőként 1911-ben a norvég származású Roald Amundsen érte el. A Föld legszélsőségesebb éghajlatú vidékét állandó 100-120 km sebességű szélviharok tépik. Az Antarktisz szárazföldi részét összefüggő jégtakaró borítja, amelynek átlagos vastagsága meghaladja a 2000 métert.

Érdekesség, hogy a Föld vízkészletének 90%-a az Antarktisz jégtakarójában van, amely az édesvízkészlet 70%-át tárolja. Itt télen az átlaghőmérséklet -40 °C és -70 °C között mozog, ezért a kontinens gyakorlatilag teljesen élettelen. Az élet az Antarktiszon csak a tundra övezet mentén alakulhatott ki. Az állandó hideg, zord időjárás miatt a különféle szárazföldi emlősök, hüllők, kételtűek és édesvízi halak számára az életfeltétel nem biztosított. Tengeri emlősök, mint a fókák, cettfélék, mint a kék bálna, madarak: a császárpingvinek és egyes viharmadártípusok (pl. a sirályok) számára viszont ideális élőhely.

A pingvin mivel repülésre nem képes madár, kénytelen a telet úszó jégtáblákon tölteni, táplálékát is kizárólag a tengerből nyeri. Testtömege a 40 kg-ot is elérheti, aminek 1/4-e zsírszövet, mely a szeles, hideg téli hónapokban nagyszerű védelmet és tartalék táplálékot jelent. A hideg ellen a parttól sok km-re, egy jégfal védő árnyékában, csoportosan összegúzva, keveset mozogva védekeznek.

Mivel a császárpingvin a tél közepén költ, így fontos, hogy olyan jégtáblát találjon, amely a nyár beköszöntéig, míg a kis pingvinek önállóvá nem válnak, ne olvadjon el. Ennek érdekében néhány madár akár 100 km-t is képes a jégmező belseje felé gyalogolni. A tojó egy tojást rak le, a fiókák csak két hónap múlva bújnak ki. Tudod, hogyan védi a tojásokat a hideg ellen a hím? A hímek szorosán összehúzódnak a tojásokat a lábukon melengetik és a hasukról lecsüngő úgynevezett költőredőbe burkolják. A hím 40-50 napig védi a tojást, ezalatt testsúlyának 50%-át is elveszítheti, hiszen eközben nem jut táplálékhoz. A hím a tojást átadja a tojónak, a kibújt fiókákat ezután újabb 40 napig melengetik.

A kékbálna a cettfélék csoportjába tartozik. Táplálékaul a tengerben lebegő rákok szolgálnak. A téli jégképződés beállta előtt meleg, trópusi vizekre vándorol és ott hozza világra az utódait is. Testét vékony rétegű bálnaszőr veszi körül, ezért a hideg vizekben nem tudna életben maradni.

A fóka, mint az itt élő leopárdfóka vagy rákevő fóka a cetekkel ellentétben nem tölti egész életét a vízben. Kölykeit vagy a szárazföldön vagy a tenger jegén hozza világra. Tudod, hogy a fókák nemcsak a tengerben, hanem nagyobb tavakban, mint a Bajkál-tó vagy a Kaszpi-tengerben is élnek? A zord időjárás és a kihűlés ellen vastag bőr alatti zsírréteggel és durva, sűrű fedőszőrzettel védekeznek. Mintázatát jellemzi, hogy háta többnyire sötétebb színű, hogy a vízben úszva jobban beleolvadjon a környezetébe.

Most pedig egy kis játékos fejtörésre hívlak titeket! Találjátok ki a megoldásokat.

1. Hol vizet önt, hol havat hint, hol jeget szór fejedre, s elszáll, pedig szárnya sincs nyugatra, keletre.
.....
2. Rokona a harmatnak, hideg idő társa. Fehér csipkés ruháját mindenki csodálja.
.....
3. Varázshotja nincsen neki, de a táját eltünteti. Mikor „leszáll”, azt sem tudod, merre van a pisze orrod.
.....
4. Nincsen kezem, nincsen fejem, csak palástom és hosszú nyelem. Napsütésben otthon hállok, de ha esik, utcán járok.
.....

Az januári keresztrejtvény megfejtése: 1. KÁLYHA; 2. SZÓFOGADÓ; 3. ÉBRESZTŐÓRA; 4. ESERNYŐ; 5. FEJTÖRŐ; 6. HAJNAL; 7. LÉPCSŐ; 8. PÉK; 9. ÁBRÁNDOZÓ; 10. BÍRÓSÁG

Írta és összeállította:
Hajni

Egészség-ábécé

„Ételed az életed“

- az egészséges táplálkozás -

Táplálkozásunknak az egészség megőrzésében, egyes betegségek megelőzésében játszott szerepét régóta ismerjük.

Szervezetünk működéséhez energiára van szükség, amelyet táplálékaink szolgáltatnak. Minden élelmiszerben más és más hasznos összetevő található, pl.: a húsookban fehérje és vas, a tejben fehérje és kalcium, a burgonyában keményítő, a gyümölcsökben cukrok, vitaminok, ásványi anyagok. Mivel nincs olyan élelmiszerünk, amelyik mindegyik jelentősebb tápanyagot tartalmazná, így nagyon fontos, hogy minél változatosabban állítsuk össze étrendünket, így juttatva szervezetünket minden szükséges anyaghoz.

Tudtad, milyen könnyű egészséges tízórait készíteni?

- Tegyd a szendvicسدbe (lehetőleg teljes kiőrlésű kenyeret használj) uborkát, paprikát, retket vagy sárgarépa szeleteket.

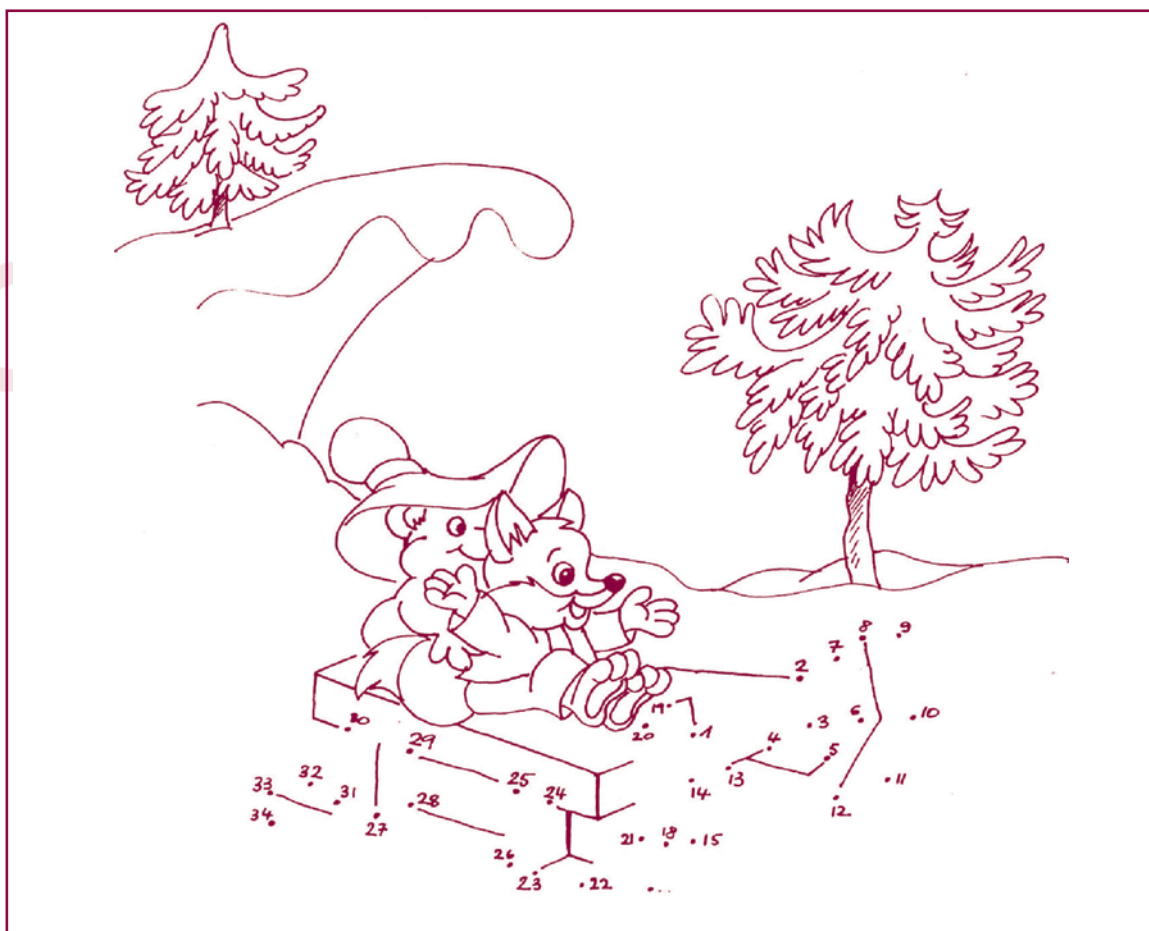
- Vigyd magaddal almát, körtét, banánt vagy mandarint. Ezeket bármikor megeheted, ha megéhezel vagy nassolnál valamit.

- Egyszerűen és gyorsan készíthetsz különféle salátákat nyers zöldségekből. Reszelj le egy sárgarépát, karikázz fel hozzá uborkát, retket, szórd meg sajt-kockákkal és bazsalikommal, végül locsold meg egy kávéskanálnyi olajjal!

Ági

Ügyeskedj!

Kösd össze a pontokat 1-34-ig!

Keresd meg a különbségeket a két kép között!

Színezd ki a téli ruhadarabokat!

**Összeállította:
Zsuzsa**

Miért rövid a medve farka?

Buru Enikő

Valamikor régen, amikor még a medvének hosszú farka volt, találkozott a rókával, aki egy csomó halat cipelt a hátán.

- Honnan szerezted ezt a sok halat? - kérdezte a medve.

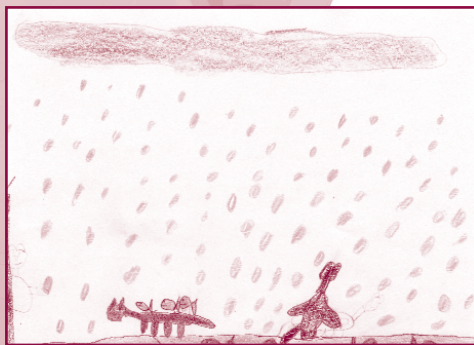
A róka lopta őket, de sunyi képpel azt hazudta, hogy halásztá.

- Hogy csináltad? - érdeklődött a medve.

- Ó, mi sem könnyebb annál! Lyukat vágtam a tó jegébe, bedugtam a farkamat, s a halak ráharaptak. Próbáld ki te is!

A medve megköszönte a tanácsot, és a tóhoz sietett, ahol a hosszú farkát belógatta a jég hideg vízbe. Persze a halak a közelébe se mentek a gyanús horognak. Telt-múlt az idő, a medve türelmesen várakozott, a víz pedig közben befagyott a farka körül.

Amikor megunt az üldögélést, húzni kezdte a farkát, s mivel nehezen engedett, előre örvendezett, hiszen azt hitte, jó sok hal kapott már rá. Húzta-húzta, s az egyszer csak reccs! - leszkadt. Azóta viselnek a medvék rövid farkat.

Hutkai Martin

Kalmár Réka

Sebestyén Réka

Farsangi rigmusok, mondókák

Aki fázik...

Aki fázik, vacogjon,
Fújja körmét, topogjon.
Földig érő kucsmába,
Nyakig érő csizmába,
Bújjon be a dunyhába,
Üljön rá a kályhára,
Mindjárt megmelegszik.

Tóth Anna: Farsang

Mi a farsang? Karnevál!
Februári maszkabál!
Dobozokban kő csörög,
bő szoknyában lány pörög!
Muzsikaszó szárnyalhat!
Jelmezes ló vágthat!
Kergeti a kisherceg,
Futkosástól, lihegnek...
Hú de vidám dáridó!
Fánk illata csábító!
Porcukor már ősz szakáll,
Késő estig tart a bál!

Itt a farsang

Itt a farsang áll, a bál, keringőzik a kanál.
Csárdást jár a habverő, bokázik a máktörő.
Dirreg-durrog a mozsár, táncosra vár a kosár,
A kávészem int neki, míg az örlő pergeti.
Heje-huja, vigalom! Habos fánk a jutalom.
Mákos patkó, babkávé, értük van a parádé.

Sarkady Sándor: Farsang

Fruskák, Zsuzskák, Dorottyák,
járatok a bolondját:
dínom-dánom, vigalom,
nincs a táncra tilalom!
Maskarások, bolondok,
rázzátok a kolompot,
takarodjon el a tél,
örvendezzen aki él!

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Mivel farsang hónapja van, Magyarország egyik különleges, az ünnephez kapcsolódó szokásáról írnék nektek most – a mohácsi busójárásról.

A busójárás Mohács messze földön híres és ismert, látványos farsangja, karneválja.

A busójárás alapvetőleg a mohácsi sokacok [Mohács délszláv nemzetiségi – más eredet-magyarázatok szerint illír (görög) – gyökerekkel rendelkező, a településsel egyidős múltra visszatekintő lakói] rendkívül látványos elemekben bővelkedő hagyományőrző népszokása, amely a múlt század első harmadától egyben idegenforgalmi rendezvény is, melyre tízezrek látogatnak el a világ minden részéből.

A busójárás idejére a városban óriási mértéket ölt a jókedv és a mulatozás, amelyben mindenki bőséggel kiveheti és ki is veszi a részét.

Az esemény gerince, központi eleme a több napos busójárás, a maga nemében a világon egyedülálló farsangi karnevál, melynek nem is lehetne jobb helye, mint a több mint kilencszáz éves Duna-parti város, Mohács, amely önmagában is megér egy kirándulást.

A szokás eredete az egyik elterjedt magyarázat szerint, hogy a mohácsi csatát követően a török egyre nagyobb területen telepedett le. Egy idő múlva már a gyermekeket is elrabolták. A fiúkból janicsárokat, a lányokból háremhölgyeket neveltek. Egyre többen kényszerültek búvóhelyet keresni a Mohácsi-sziget mocsaras, nádas vidékén. A török még nappal is félt erre a területre bemérszkelni.

A menekültek egyre bátrabban kezdtek viselkedni. Már nappal is mutatkoztak, esténként tüzet rakva beszélgettek. Ahogy haladt az idő, egyszer csak az esti, tűz melletti beszélgetés alkalmával megjelent egy igen öreg sokac ember. Így szólott hozzájuk: „Ne keseredjétek el! Mindnyájatok élete meg változni. Vissza fogtok térni házaitekba, szereteteitekhez. Ti fogjátok kiűzni a kontyosokat! Jelet fogok küldeni számotokra, mikor elérkezett az idő. Készüljétek fel a harcra: készítsetek különféle fegyvereket fából, faragjatok magatoknak fűzfából rémisztő álarcokat, álljatok harcra készen mindenkor! A jel egy viharos éjszakán érkezik majd mindannyiótoknak: aranyos ruhába öltözött vitéz képében, rémisztő álarcában.” Ezzel, ahogy jött, úgy el is tűnt a vénséges vén apóka. Az emberek nem győztek csodálkozni, mi is történt...

Másnap nekifogtak a készülődésnek. Fegyvereket, álarcot, öltözéket készítettek, és vártak. Vártak évek hosszú során keresztül. Már rég a sziget fáinak tövében pihentek azok, akik még látták a tűz mellett az aggastyánt, amikor egy rettenetes vihar alkalmával, úgy éjfél felé ott termett az aranyos ruhás, délceg lovas. Némán intett: utánam! Erre mindenki felkerekedett. A törökök a vihar alatt behúzódtak a mohácsi házakba. Már mindenki nyugodtan pihent, mikor éktelen ropogásra, zajra riadtak. Ahogy kitekintettek az ablakon, ördögi pofájú szörnyeket pillantottak meg. Fejvesztve menekültek el Mohácsról az oszmánok. A megmenekülés emlékére rendezik évről évre a busójárást.

Színezd ki a képet!

Összeállította:
Zsuzsa

Információk

LAJOS U.:

Farsang: február 18. (péntek) 16.00-tól
Társas klub: február 4., 25., 16.00-tól
Kézműves foglalkozás: hétfőnként, 16.00-tól
Agyagózás: szerdánként, 16.00-tól

HUSZTI ÚT:

Farsang: február 19. (szombat) 15.00-tól
Kézműves foglalkozás természetes anyagokból: péntekenként, 16.00-tól
Tini klub: szombatonként, 10.00-tól
Családi teadélután: február 5., 26., 14.00-tól

KERÉK U.:

Farsang: február 12. (szombat) 16.00-tól
Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Társasjáték klub: február 6., 13., 19., 27., 15.00-tól
Régen és most: február 5., 20., 16.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Farsang: pontos időpontjáról a helyszínen lehet érdeklődni.
Zenebölcsi: csütörtökönként, 9.50-től
Kézműves foglalkozás: csütörtökönként 16.00-tól

GYŰRŰ U.:

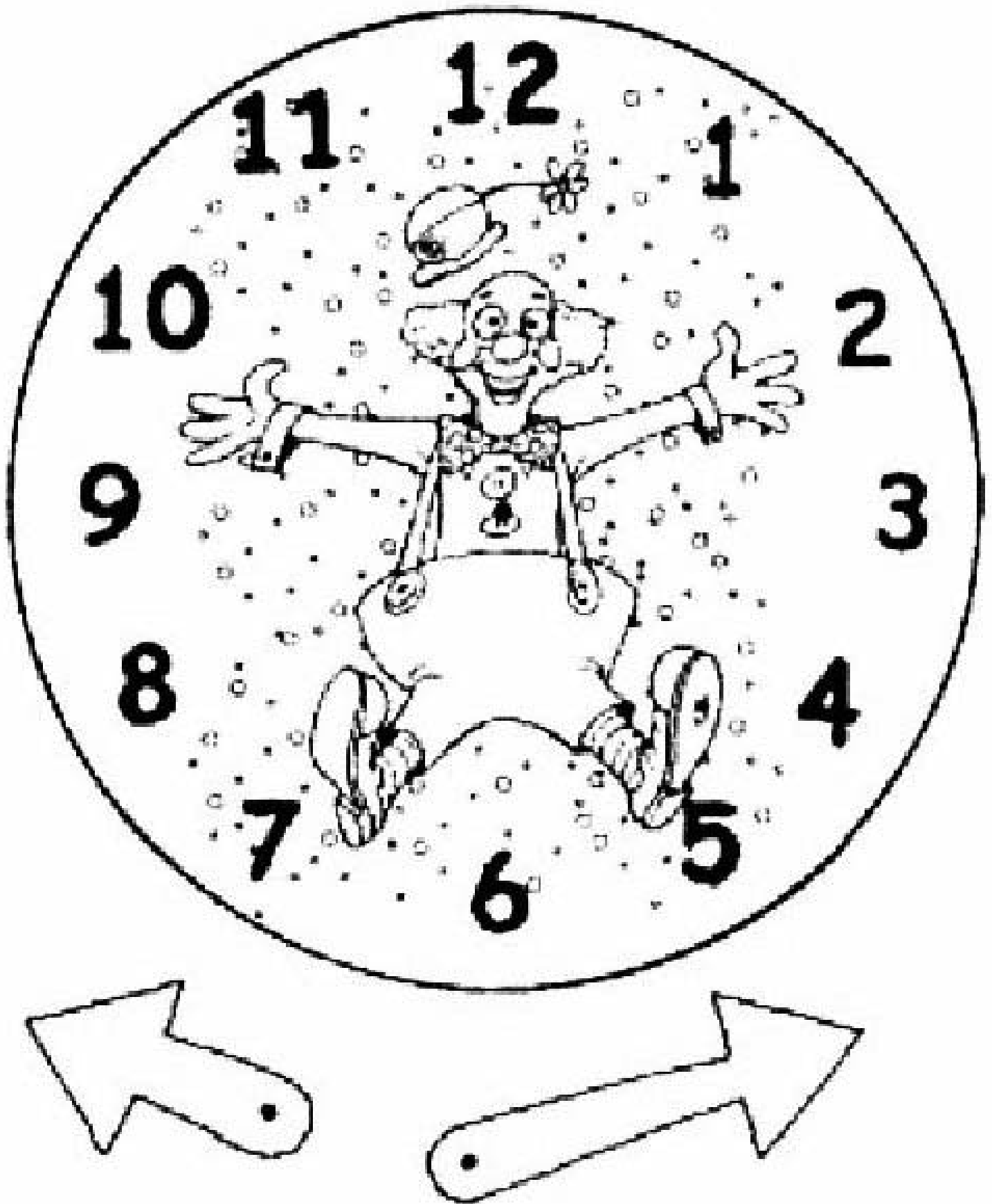
Farsang: pontos időpontjáról a helyszínen lehet érdeklődni.
Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Játékos vetélkedő: pontos időpontjáról a helyszínen lehet érdeklődni.

SILVANUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: péntekenként, 16.00-tól
Babamasszázs: szerdánként, 10.00-tól
Diavetítés: szerdánként, 16.00-tól
Baba-mama klub: pontos időpontjáról a helyszínen lehet érdeklődni.

SOLYMÁR UTCA:

Farsang: pontos időpontjáról a helyszínen lehet érdeklődni.
Enekes-mondókás foglalkozás: február 15., 22., 11.00-tól
Filmklub: február 19., 26., 15.00-tól
Kézműves foglalkozás: február 8., 22., 16.00-tól

Kedves Gyerekek!

Ismeritek az órát? Ha igen, akkor csak jó játék, ha nem, akkor megtanulhatjátok ennek a farsangi bohócos órának a segítségével! Színezzétek és vágjátok ki az alkatrészeket, majd egy milton-kapocs segítségével szereljétek rá a mutatókat!

Jó munkát kívánok!